



**ЗМІСТ**

<b>ВСТУП.....</b>	<b>3</b>
<b>РОЗДІЛ 1. ТЕОРТИЧНІ ЗАСАДИ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ.....</b>	<b>6</b>
1.1 Акцизний податок як форма специфічних акцизів.....	6
1.2 Механізм обчислення, порядок та терміни сплати акцизного податку.....	14
<b>РОЗДІЛ 2. ОЦІНЮВАННЯ ЕФЕКТИВНОСТІ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....</b>	<b>21</b>
2.1 Надходження акцизного податку до Державного бюджету.....	21
2.2 Вплив акцизного податку на розвиток економіки України.....	29
<b>РОЗДІЛ 3. ШЛЯХИ ВДОСКОНАЛЕННЯ АКЦИЗНОГО ОПОДАТКУВАННЯ В УКРАЇНІ.....</b>	<b>36</b>
3.1. Світовий досвід акцизного оподаткування та можливість його імплементації в українську практику.....	36
3.2. Напрями удосконалення акцизного оподаткування з урахуванням інтеграційних процесів в Україні.....	41
<b>ВИСНОВКИ.....</b>	<b>51</b>
<b>СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....</b>	<b>54</b>
<b>ДОДАТКИ.....</b>	<b>57</b>

## ВСТУП

Важливою складовою процесів ринкової трансформації економічної системи України є формування сучасної податкової системи як основного джерела фінансового забезпечення виконання функцій держави. Одне із ключових місць в процесі побудови ефективної податкової системи відведено акцизному податку. Акцизний податок є одним із найризикованіших податків з погляду на формування дохідної частини бюджету: що викликано специфікою підакцизної продукції на ринку, постійними змінами законодавчої бази та неефективністю механізму адміністрування даного податку.

Необхідність розвитку теоретичних засад та здійснення прикладних розробок з питань фіскальної та економічної ефективності акцизів, наукового обґрунтування методики розрахунку їх ефективності свідчить про актуальність, теоретичну та практичну значущість теми дипломної роботи, що й обумовило її вибір.

Теоретичні та практичні засади оподаткування, у тому числі акцизного податку, досліджувались у працях представників світової економічної думки: В. Петті, Д. Рікардо, А. Сміта, Дж. С. Міля, Ф. Нітті, А. Вагнера, Р. Масгрейва, Дж. Кейнса, Дж. Стігліца, науковцями російської фінансової школи: М. І. Тургенєвим, І. Х. Озеровим, А. О. Ісаєвим, О. О. Соколовим, В. М. Пушкарьовою. Вагомим внеском у розвиток теорії та практики акцизного оподаткування є праці українських науковців: В. Л. Андрущенко, Г. В. Бех, В. В. Буряковського, О. Д. Данілова, А. Б. Дриги, Д. А. Дяковського, І. М. Кулішера, Т. І. Єфименко, А. І. Крисоватого, І. О. Лютого, В. М. Мельника, М. А. Науменка, С. В. Онишко, В. М. Опаріна, І. П. Сидор, А. М. Соколовської, В. М. Суторміної, І. М. Тимченко, В. М. Федосова, С. В. Юргелевича та ін.

Метою дипломної роботи є дослідження ролі акцизного податку в доходах бюджету та з огляду на вітчизняні реалії запропонувати напрямки його вдосконалення.

Відповідно до поставленої мети у роботі були визначені такі завдання:

- розглянути сутність та значення акцизного оподаткування в системі непрямих податків;
- дослідити еволюцію акцизного податку в Україні;
- здійснити аналіз акцизного збору в сучасних економічних умовах;
- запропонувати напрямки вдосконалення адміністрування акцизного податку в Україні;
- на основі моніторингу світового досвіду адміністрування акцизного податку запропонувати нові вектори вдосконалення акцизного оподаткування.

Об'єктом дослідження дипломної роботи є акцизний податок.

Предметом дослідження дипломної роботи є процес надходження акцизного податку до бюджету.

Дипломна робота виконана із застосуванням таких загальнонаукових і спеціальних методів дослідження, як: діалектичний підхід, системний аналіз, логічний та історичний методи, методи порівняльного аналізу – при виявленні загальних і специфічних рис у структурі акцизного податку в Україні та в інших країнах, вивченні вітчизняного та зарубіжного досвіду справляння акцизів; метод аналізу та синтезу – для класифікації факторів впливу на фіскальну та економічну ефективність акцизів; статистичні методи – при виявленні тенденцій у показниках адміністрування акцизного податку.

Інформаційною базою дослідження є Податковий кодекс України, нормативно-правові акти з питань адміністрування акцизного податку, енциклопедична, навчальна й монографічна література, публікації вітчизняних та зарубіжних вчених, статистичні матеріали Державної Казначейської служби та Державного комітету статистики України, мережа інтернет.

У першому розділі висвітлено сутність акцизного податку як форми специфічних акцизів, а також механізм обчислення, порядок та терміни сплати акцизного податку.

У другому розділі проаналізовано надходження акцизного податку до Державного бюджету, проведено оцінку впливу акцизного податку на розвиток економіки України.

У третьому розділі подано інформацію про світовий досвід акцизного оподаткування та можливість його імплементації в українську практику, запропоновані напрями удосконалення акцизного оподаткування з урахуванням інтеграційних процесів в Україні.

Дипломна робота складається зі вступу, основної частини, висновків, переліку використаних джерел та додатків. Повний обсяг роботи становить 58 сторінок комп'ютерного тексту. У роботі наведено 5 рисунків, 5 таблиць та 4 додатки. Список використаних джерел налічує 40 найменувань.

Результати дослідження, що були проведенні в випусковій роботі, освітлені під час участі у студентській науково-практичній конференції «Стабілізація фінансово-економічної системи України» (ОНЕУ, 8-12 квітня 2019 року), результати якої опублікована у студентському збірнику матеріалів конференції.

## ВИСНОВКИ

В результаті проведеного дослідження можна виокремити такі теоретичні висновки.

1. Акцизний податок за формою оподаткування є непрямим, за економічним змістом об'єкта – є податком на споживання, за методом нарахування – окладний, його сплачують переважно юридичні особи. Суть акцизного податку полягає в тому, що ним обкладаються товари, котрі є суспільно-шкідливим або над рентабельними. Основним завданням побудови сучасної системи акцизного оподаткування є визначення балансу між виконанням акцизним податком фіскальної функції, яка проявляється в формуванні доходної частини бюджету, та регулюючої, адже саме акцизний податок є одним з найголовніших інструментів обмеження споживання алкогольних напоїв та тютюнових виробів.

2. Акцизний податок є одним із перших податків, які використовували практично усі країни світу. Перші згадки про існування даного податку пов'язують із існуванням Римської імперії де було використано податкові платежі у вигляді відсоткової надбавки до ціни товару. Існування акцизного податку забезпечувало доходи Української держави за часів Богдана Хмельницького. Сучасна система акцизного оподаткування в Україні бере свій початок в 1992 році після прийняття Декрету КабМіну України “Про акцизний збір”. З того часу система акцизного оподаткування зазнала суттєвих змін, проте, говорити про відповідність такої системи кращим світовим стандартам поки що не приходиться. Протягом останніх років в Україні суттєво зростають ставки акцизного податку, що призвело до підвищення його фіскальної ефективності зменшення обсягів споживання шкідливої продукції.

3. Прийняття Податкового кодексу України внесло суттєві корективи в механізм адміністрування акцизного податку. Окрім того, набрання чинності ПКУ призвело до уніфікації податкового законодавства, що позитивно вплинуло на діяльність платників податків та скорочення обсягів тіньового сектору через впровадження дієвих механізмів контролю у першу чергу за

виробництвом та реалізацією тютюнових виробів та лікєро-горілочаної продукції. Незважаючи на це досі існують суперечності та неузгодженості між платниками даного податку та контролюючими органами в процесі справляння акцизного податку.

4. Акцизним податком обкладається як підакцизна продукція завезена на територію України, так і товари, вироблені на її території. За проведеним аналізом у 2018 році до державного бюджету України надійшло 118,8 млрд грн. надходжень від цього податку. В загальному, частка акцизного податку у всіх податкових надходженнях склала близько 13 %. Найбільшу частку серед підакцизних товарів займають нафтопродукти (42%). Саме тому оподаткування цієї галузі є досить привабливим з точки зору наповнення державного бюджету. Підвищення ефективності державної політики у сфері регулювання акцизного податку є важливим резервом у збільшенні доходів державного бюджету та, як наслідок, підвищення соціальних стандартів населення.

5. До основних напрямків вдосконалення адміністрування акцизного податку було віднесено:

- ✓ реалізацію виважених заходів із контролю за виробництвом та імпортом підакцизних товарів;
- ✓ поступове та стабільне зростання ставок акцизного податку;
- ✓ вдосконалення системи обліку платників акцизного податку;
- ✓ встановлення державної монополії на виробництво деяких із них;
- ✓ посилення відповідальності платників за ухилення від оподаткування;
- ✓ боротьба з фальшування марок акцизного податку;
- ✓ підвищення ефективності діяльності акцизних складів;
- ✓ детінізація виробництва та реалізації тютюнових та лікерогорілочаних виробів.

Окрім вище наведених заходів, пропоную ініціювати внесення змін поетапного скасування пільгової акцизної ставки на спирт (за винятком ставки на спирт, що використовується для виробництва ліків), встановити вимоги про заборону протягом одного року виробництва алкоголю і тютюну на

орендованих потужностях, розширення використання непрямих методів визначення суми податкового зобов'язання виробників спирту, алкоголю і тютюну з обов'язковим інформування контролюючих органів в сфері оподаткування виробниками сировини, обладнання, тари, етикеток і пробкових матеріалів про замовників і обсяги замовлення цієї продукції.

6. Імплементация позитивного зарубіжного досвіду адміністрування акцизного податку в найшвидшій перспективі. Зокрема, це гармонізація ставок акцизного податку з країнами ЄС, на тютюнові вироби, нафтопродукти, спирт та алкогольні напої. В Україні ставки на згадану підакцизну продукцію є суттєво нижчими, аніж в країнах ЄС. Звідси ми вважаємо, що приведення ставок акцизного податку до рівня країн Євросони забезпечить наступне: зростання обсягів бюджетних надходжень; зменшення споживання суспільно небезпечної продукції (алкоголь, тютюнові вироби); унеможливити здійснення контрабанди алкогольних та тютюнових виробів до країн Європи.



## СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Лескова А. Акцизное обложение: ретроспективный взгляд // Финансы. – 2014. – № 4. – С. 22 – 25.
2. Похлебкин В. В. История водки. Отношение государства к водке в России и меры государственного регулирования винокуренного производства и торговли водкой (хронологический обзор) // www.gymer.ru
3. Соборное уложение 1649 года. Глава XXV. Указ о корчмах // www.mgy.ru/history library/sobor 1649
4. Цимбал П. В. Податки Запорізької Січі. // Вісник університету ДПС України. – 2004. – № 3. – С. 40 – 45.
5. Кублікова Т. Б. Управління інноваціями: теорія та практика: навчальний посібник / Т. Б. Кублікова. – Одеса: Астропринт, 2014. – 236 с.
6. Кублікова Т.Б. Прямі іноземні інвестиції: стратегія розвитку України: монографія / Т.Б. Кублікова, О.: Атлант, 2012. – 280 с.
7. Нечай Н. Нариси з історії оподаткування. – К.: “Вісник податкової служби України”, 2012. – 122 с.
8. Економічна історія України і світу: Підручник / За ред. Б. Д. Лановика. — К.: Вікар, 2009. — 737 с.
9. Седова Н. В. Эволюция перечня подакцизной продукции в Российской налоговой системе. // Вестник Финансовой академии. – 2015. – № 3. – С. 56 – 59.
10. Іванченко А. В. Становлення та розвиток акцизного оподаткування в Україні. // Вісник університету ДПС України. – 2015. – № 2. – С. 13 – 17.
11. Державна казначейська служба України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://www.treasury.gov.ua/ua/file-storage/vikonannya-derzhavnogo-byudzhetu>
12. [Електронний ресурс] – Режим доступу: <https://buhgalter911.com>
13. Ринок спирту та алкогольних напоїв (аналітика Міністерства економіки) // Економічна правда. – 2018 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://eimg.pravda.com/fies/7/f/7fa0f81-----pdf>.
14. Хлебнікова І.І. Вплив специфічного акцизу на параметри розвитку

ринків алкогольних напоїв та тютюнових виробів в Україні. //Глобальні та національні проблеми економіки. – 2015. - № 6. – С. 830 – 835.

15. Фінансово-кредитні методи державного регулювання економіки: монографія / за ред. А.І. Даниленка. – К.: Ін-т економіки НАНУ, 2016. – 415 с.

16. Жукевич О.М. Проблеми застосування акцизного збору в Україні // Проблеми розвитку фінансової системи України в умовах глобалізації: матеріали науково-практичної конференції (25–28 березня 2018 р.). – Сімферополь: Таврійський національний університет ім. В.І. Вернадського, 2018. – С. 49–50.

17. Excise duty refund in France. [Online], available at: [https://www.remobis.com/en/excise"duty"refund"france](https://www.remobis.com/en/excise) (Accessed 14 Jan 2018).

18. Excise duty refund in Belgium. [Online], available at: [https://www.remobis.com/en/excise"duty"refund"belgium](https://www.remobis.com/en/excise) (Accessed 14 Jan 2018).

19. Excise duty refund in Slovenia. [Online], available at: [https://www.remobis.com/en/excise"duty"refund"slovenia](https://www.remobis.com/en/excise) (Accessed 14 Jan 2018).

20. Excise duty refund in Spain. [Online], available at: [https://www.remobis.com/en/excise"duty"refund"spain](https://www.remobis.com/en/excise) (Accessed 14 Jan 2018).

21. The alcohol taxation system in European Union and Croatia [Online], available at: <http://www.ijf.hr/upload/files/file/ENG/newsletter/76.pdf> (Accessed 24 Jan 2018).

22. Азаров М.Я., Колига В.Д., Онищенко В.А. Все про податки: Довідник. – К.: Експерт–Про, 2013. – 680 с.

23. Офіційний сайт Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.rada.gov.ua>

24. Пислиця А.В. Критеріальна оцінка економічної ефективності акцизного оподаткування / А.В. Пислиця // Інвестиції: практика та досвід. – 2017. – № 18.

25. Андрущенко В.Л. Податкові системи зарубіжних країн /В.Л. Андрущенко, О.Д. Данілов; за заг. ред. М.Я. Азарова. –К.: «Вид. дім «Комп'ютерпрес», 2017. – 240 с.

26. Боровик П.М., Ладиженська В.О. Проблеми акцизного оподаткування в Україні / Боровик П.М. //Економічний вісник Донбасу. – 2017.– № 3 (25). – С. 103-107.

27. Брехов С.С. Напрями вдосконалення системи контролю за обігом спирту та алкогольних напоїв / С.С. Брехов // Збірник наукових праць Національного університету державної податкової служби України. – 2017. – №1. – С.14-21.

28. Бусол О.Ю. Особливості державної політики правового регулювання виробництва і збуту підакцизних товарів та ефективність протидії злочинам у цій сфері // Боротьба з організованою злочинністю та корупцією: теорія і практика. – 2016. – № 21. – С. 182-191.

29. Бандурка О.М., Понікаров В.Д., Попова С.М. Податкове право. Навч. посіб. – К.: Центр учбової літератури. – 2017. – 312 с.

30. Гусєва В.О. Особливості правового регулювання непрямих податків / В.О.Гусєва // Форум права. – 2018. – № 2. – С.86-89.

31. Анісімова Н.М. Правове регулювання податкового контролю у сфері виробництва і обігу спирту та алкогольних напоїв: автореферат дис. канд. юрид. наук: 12.00.07 / Н.М. Анісімова; КМ України, Нац. ун-т біоресурсів і природокористування України. – К. – 2016. – 19 с.

32. Гармонізація законодавства України з оподаткування акцизним збором алкогольних та тютюнових виробів, в контексті майбутньої Угоди про асоціацію з Європейським Союзом. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: [www.center.gov.ua](http://www.center.gov.ua).

33. Податковий кодекс України від 2018 року № 2755-VI, зі змінами та доповненнями [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.

34. Звіт про періодичне відстеження результативності наказу ДПА України від 30.05.2006 № 302 “Про затвердження Змін до форм звітів № 1-РС “Звіт про обсяги виробництва та реалізації спирту”, № 2-РС “Звіт про обсяги виробництва та реалізації алкогольних напоїв” та № 3-РС “Звіт про обсяги

виробництва та реалізації тютюнових виробів”, від 16.06.2014 за № 719/12593 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/zviti-pro-vidstejennya-rezu/2014-rik/63178.htm>.l.

35. Міністерство доходів і зборів України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua>.

36. Проект наказу Міністерства доходів і зборів України “Про затвердження форм звітів щодо виробництва й обігу спирту, алкогольних напоїв і тютюнових виробів та інструкцій щодо їх заповнення” [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://minrd.gov.ua/diyalnist-/regulyatorna-politika-/regulyatorna-politika/2013-rik/127220.html>.

37. Жукевич О.М. Трансформація акцизного оподаткування тютюнових виробів / О.М. Жукевич // Вісник ЖДТУ. – 2012. – № 1(59).–С. 258 -260.

38. Комарницька Л. І. Проблеми акцизного оподаткування в Україні та способи їх вирішення / Л.І. Комарницька // Економічні підсумки 2012 року наук.-практ. конф., 14-15 грудня 2012 року. – Дніпропетровськ, 2012. ч.3. – 116 с.

39. Коротун В.І. Державне регулювання ринку підакцизних товарів в умовах дії Податкового кодексу України / В.І. Коротун // Вісник Донец. нац. ун-ту, сер. В: економіка і право. – 2015. – Вип. 2. – С. 104-108.

40. Макаренко В. В. Фіскальна ефективність акцизного оподаткування в Україні / В. В. Макаренко // ВІСНИК Донецького національного університету економіки і торгівлі ім. М. Туган-Барановського. – 2012. – № 3 (55). – С. 305-310.

41. Олійник О.В. Податкова система навч. посіб. / О.В. Олійник, І.В. Філон. – К.: Центр навчальної літератури. – 2015. – 160 с.

42. Реформування податкової системи України: теорія, методологія, практика: монографія / Ярошенко Ф.О., Мельник П.В., Мярковський А.І. та ін., за заг. ред. М.Я. Азарова. – К.: Міністерство фінансів України. – 2016. – 656 с.